

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การยกระดับฐานะเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้ดีขึ้น จะต้องพิจารณาทั้งในด้านการศึกษาและความเป็นอยู่ของประชาชน โดยให้ประชาชนได้รับความรู้พอที่จะไปประกอบอาชีพได้ และเป็นพลเมืองดี มีรายได้เพียงพอเลี้ยงครอบครัว จึงจำเป็นต้องเข้าใจภาวะของประชากรของประเทศไทย เพราะถ้ามีประชากรมากเกินไปอาจไม่มีประโยชน์ โดยเฉพาะประชากรที่ขาดคุณภาพย่อมกลายเป็นภาระของประเทศชาติ ถ้ามีน้อยก็เป็นอุปสรรคในการพัฒนาประเทศ^๑ ปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศจึงขึ้นอยู่กับสภาพสังคมและวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ ตลอดจนคุณภาพของประชากรหาใช่ขนาดของประชากรแต่เพียงอย่างเดียว^๒

จากการวิจัยของ คณะอนุกรรมการวิจัยสาขา เศรษฐศาสตร์และสาขาสังคมวิทยา ของสภาวิจัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๖^๓ ผลการวิจัยปรากฏว่าครอบครัวที่มีรายได้น้อยและการ-

^๑ถนอม กิติขจร, "ประชากรของประเทศไทย" การสัมมนาทางวิชาการแห่งชาติ ครั้งที่ ๒, (พระนคร: โรงพิมพ์ของสมาคมสังคมศาสตร์, ๒๕๐๔).

^๒สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติร่วมกับศูนย์วิจัยและฝึกอบรมทางประชากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, การเพิ่มประชากรของประเทศไทย, (พระนคร: มิตรนราการพิมพ์, ๒๕๑๒), หน้า ๑๖.

^๓สภาวิจัยแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี, "การเพิ่มประชากรกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม", รายงานการวิจัยของคณะอนุกรรมการวิจัยสาขา เศรษฐศาสตร์และสาขาสังคมวิทยา, (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๐๖), หน้า ๒ - ๔.

ศึกษาคำถือว่ากรรมบุตรมากน้อยเป็นเรื่องของบุญกรรมบันดาล และไม่ทราบจะทำอย่างไร เกี่ยวกับการควบคุมจำนวนบุตร เพราะไม่สามารถจำกัดขนาดของครอบครัวได้ตามความต้องการ เนื่องจากไม่มีความรู้ในด้านนี้เพียงพอ และไม่มียุติการในด้านนี้ให้คำปรึกษาจากหน่วยรัฐบาล

นับตั้งแต่ได้มีการสัมมนาทางวิชาการแห่งชาติ เรื่องประชากรของประเทศไทย รวมสามครั้ง ได้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัญหาประชากรทั้งทางด้านการแพทย์ เศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนด้านประชากร ทั้งนี้เพื่อให้รัฐบาลสนับสนุนการดำเนินงานวางแผนครอบครัว โดยกำหนดนโยบายที่แน่นอนเกี่ยวกับการชลออัตราการเพิ่มของประชากร

จากมติคณะรัฐมนตรีได้อนุมัติให้ดำเนินการศึกษาเพื่อวางแผนครอบครัว โดยขอความช่วยเหลือจากสภาประชากร (Population Council) แห่งอเมริกา ส่งผู้เชี่ยวชาญมาเลือกเขตทดลอง เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว และได้ตกลงเลือกอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรีเป็นเขตทดลองปฏิบัติงาน^๔ ได้ทำการศึกษาระดับครัวเรือนโดยครัวเรือนประชากรรวม ๓ ครั้ง ปรากฏว่าสตรีที่ให้สัมภาษณ์เห็นด้วยกับการวางแผนครอบครัว มีถึงร้อยละ ๗๓ ของจำนวนที่ให้สัมภาษณ์ และเกี่ยวกับความรู้เรื่องการคุมกำเนิด ในการสำรวจครั้งแรกปรากฏว่ามีผู้ทราบวิธีการคุมกำเนิดที่ทันสมัยเพียงร้อยละ ๖ ของจำนวนผู้ให้สัมภาษณ์ แต่ปรากฏว่าการสำรวจครั้งหลังมีผู้ทราบวิธีการคุมกำเนิดที่ทันสมัยหนึ่งหรือสองวิธีถึงร้อยละ ๘๐ ของจำนวนที่ให้สัมภาษณ์^๕

^๔ สภาวิจัยแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี, "ประชากรของประเทศไทย" การสัมมนาทางวิชาการแห่งชาติ ครั้งที่ ๓ (พระนคร: อุตสาหกรรมสิ่งพิมพ์, ๒๕๑๑), หน้า ๑ - ๒๗.

^๕ ศศิจันทร์ วิมุกตานนท์, "สรุปผลงานโครงการวิจัยการอนามัยครอบครัว อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี", โครงการอนามัยครอบครัว กระทรวงสาธารณสุข, (พระนคร: ตุลาคม ๒๕๑๒), หน้า ๘๑.

นอกจากนี้โรงพยาบาล และหน่วยงานสาธารณสุขต่าง ๆ ได้จัดให้มีการเผยแพร่ความรู้ในด้านอนามัยครอบครัว และการป้องกันปฏิสนธิให้แก่ประชาชนที่ต้องการเว้นระยะการมีบุตรหรือจำกัดจำนวนบุตร โดยให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีป้องกันปฏิสนธิชั่วคราวที่มีประสิทธิภาพสูง ปลอดภัย ประหยัด และสะดวกในการใช้หลายวิธี เช่น การใส่ห่วงป้องกันปฏิสนธิ การใส่ยาต้านการตั้งครรภ์ การใช้ยาฉีด จากการประเมินผลการใช้วิธีป้องกันปฏิสนธิเหล่านี้ พบว่าสตรีในประเทศไทยโดยเฉพาะในกลุ่มที่ยากจนและหย่อนการศึกษาทั้งในเขตเมืองและในชนบท สามารถรับเอาวิธีป้องกันปฏิสนธิดังกล่าวไปปฏิบัติได้ก็เป็นที่น่าพอใจ ๒

ด้วยเหตุนี้จึงน่าจะศึกษาว่า เมื่อประชาชนได้รับความรู้เกี่ยวกับวิธีป้องกันปฏิสนธิกันบ้างแล้ว จะทำให้จำนวนบุตรในครอบครัวมีแนวโน้มอย่างไร โดยศึกษาว่าจำนวนบุตรกับระดับการศึกษาของบิดามารดาและรายได้ของครอบครัวมีความสัมพันธ์กันหรือไม่ และตัวทำนายใดที่ใช้พยากรณ์จำนวนบุตรได้ดี

ผู้วิจัยได้ตกลง เลือกประชากรในจังหวัดพระนคร เป็นตัวอย่างสำหรับทำการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เพราะจังหวัดพระนครมีประชากรที่มีอาชีพ รายได้ ระดับการศึกษาต่าง ๆ กันมากกว่าจังหวัดอื่น ๆ จึงเหมาะที่จะใช้เป็นตัวแทนของสังคมที่กำลังเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมมากกว่าชุมชนในจังหวัดอื่น ๆ ของประเทศไทย ผลการศึกษาเกี่ยวกับสถิติจำนวนบุตรของประชากรในจังหวัดพระนครย่อมมีความสมบูรณ์ และมีคุณค่าที่จะใช้ประกอบการพิจารณาอัตราเพิ่มทวีของประชากรในอนาคตได้ดีกว่าสถิติประชากรในจังหวัดอื่น ๆ และผลการวิจัยนี้จะช่วยให้ทราบว่า การศึกษาของบิดามารดาและรายได้ ของครอบครัวในปัจจุบัน จะสามารถใช้ทำนายจำนวนบุตรของประชากรได้หรือไม่ ซึ่งอาจจะใช้เป็นเครื่องประกอบการพิจารณาของทางราชการในการกำหนด

นโยบายที่แน่นอนเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายที่จะ

๑. ต้องการทราบความสัมพันธ์ของจำนวนบุตรกับระดับการศึกษาของบิดามารดา และรายได้ของครอบครัวในจังหวัดพระนคร
๒. ต้องการหาประสิทธิภาพในการทำนาย จำนวนบุตรของประชากรในจังหวัดพระนคร เมื่อใช้ระดับการศึกษาของบิดา หรือระดับการศึกษาของมารดา หรือรายได้ของครอบครัว เป็นตัวทำนาย
๓. ต้องการหาตัวพยากรณ์ที่ดีในการทำนายจำนวนบุตร
๔. สร้างสมการถดถอยเพื่อใช้ในการทำนายจำนวนบุตร โดยใช้ระดับการศึกษาของบิดา หรือระดับการศึกษาของมารดา หรือรายได้ของครอบครัว หรือระดับการศึกษาของบิดามารดา หรือระดับการศึกษาของบิดาและรายได้ของครอบครัว หรือระดับการศึกษาของมารดาและรายได้ของครอบครัว หรือระดับการศึกษาของบิดามารดา และรายได้ของครอบครัว เป็นตัวทำนาย

สมมติฐานของการวิจัย

การวิจัยนี้มีความมุ่งหมายที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับระดับการศึกษารายได้ และจำนวนบุตรของประชากร เพื่อทดสอบสมมติฐานของการวิจัยที่ว่า

๑. จำนวนบุตรกับระดับการศึกษาของบิดามีความสัมพันธ์กัน
๒. จำนวนบุตรกับระดับการศึกษาของมารดามีความสัมพันธ์กัน
๓. จำนวนบุตรกับรายได้ของครอบครัวมีความสัมพันธ์กัน

๔. จำนวนบุตรกับระดับการศึกษาของบิดาและมารดามีความสัมพันธ์กัน
๕. จำนวนบุตรกับระดับการศึกษาของบิดาและรายได้ของครอบครัวมีความสัมพันธ์กัน
๖. จำนวนบุตรกับระดับการศึกษาของมารดาและรายได้ของครอบครัวมีความสัมพันธ์กัน
๗. จำนวนบุตรกับระดับการศึกษาของบิดามารดาและรายได้ของครอบครัวมีความสัมพันธ์กัน
๘. สามารถใช้ระดับการศึกษาของบิดา หรือระดับการศึกษาของมารดา หรือรายได้ของครอบครัว หรือระดับการศึกษาของบิดาและมารดา หรือระดับการศึกษาของบิดาและรายได้ของครอบครัว หรือระดับการศึกษาของมารดาและรายได้ของครอบครัว ทำนายจำนวนบุตรแทนการใช้ระดับการศึกษาของบิดามารดาและรายได้ของครอบครัวได้

ขอบเขตของการวิจัย

๑. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้เป็นประชากรที่อยู่ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งเป็นบิดาและมารดาของนักเรียนที่เรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๗ หรือมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โดยไม่คำนึงถึงอายุของบิดาและมารดา ในโรงเรียนรัฐบาล โรงเรียนเทศบาล โรงเรียนในสังกัดกรมการฝึกหัดครู โรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา และโรงเรียนราษฎร์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๒๕๑๓ จำนวน ๓๐ โรงเรียน ดังรายชื่อต่อไปนี้

๑. โรงเรียนวัดเทพศิรินทร์
๒. โรงเรียนสตรีศรีสุริโยทัย
๓. โรงเรียนสตรีวิทยา
๔. โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย
๕. โรงเรียนสาธิตวิทยาลัยวิชาการศึกษาปทุมวัน
๖. โรงเรียนอัสสัมชัญคอนแวนต์
๗. โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย
๘. โรงเรียนเซนต์คาทอลิก
๙. โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย
๑๐. โรงเรียนศรีอยุธยา

๑๑. โรงเรียนจิตรสมรอนุสาสน์
๑๒. โรงเรียนพัฒนา
๑๓. โรงเรียนสมถวิลราชคำริ
๑๔. โรงเรียนสันติราษฎร์ชาย
๑๕. โรงเรียนราชินี
๑๖. โรงเรียนเทเวศน์ศึกษา
๑๗. โรงเรียนศรีวิกรม์
๑๘. โรงเรียนเขียนนิวาสน์
๑๙. โรงเรียนอัมพรไพศาล
๒๐. โรงเรียนสว่างวัฒนา
๒๑. โรงเรียนเทศบาลวัดสวนพลู
๒๒. โรงเรียนเทศบาลสวนหลวง
๒๓. โรงเรียนเทศบาลวัดยานนาวา
๒๔. โรงเรียนเทศบาลวัดมเหยงคณ์
๒๕. โรงเรียนเทศบาลวัดอินทรวินัย
๒๖. โรงเรียนเทศบาลวัดม่วงแค
๒๗. โรงเรียนเทศบาลวัดมหาธาตุ
๒๘. โรงเรียนเทศบาลวัดจันทรสโมสร
๒๙. โรงเรียนพญาไท
๓๐. โรงเรียนสายน้ำทิพย์

๒. การวิจัยนี้คำนึงถึงระดับการศึกษาของบิดาและมารดา ทั้งที่ไม่ได้รับการศึกษาและได้รับการศึกษา โดยถือว่าผู้ที่ได้รับการศึกษานั้นนับตั้งแต่ชั้นประถมศึกษา ๑ ถึงระดับปริญญาเอก ซึ่งองค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Educational Scientific and Cultural Organization-UNESCO)

ถือว่า มี ๒๐ ชั้น (Grade)^{๑๖} ถ้าเกี่ยวกับทางด้านวิชาชีพ เช่น ประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา ประโยक्रमมัธยมและระดับการศึกษาอื่น ๆ ที่เทียบเท่า คิดเทียบเท่ากับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๕ (Grade ๑๒) และผู้ที่เรียนวิชาชีพชั้นสูง (เทคนิค) หรือเทียบเท่า (Junior College) เช่น ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง ประโยक्रमมัธยมศึกษาเทียบเท่าระดับอนุปริญา (Grade ๑๔) ปริญาตรีหรือเทียบเท่า (Grade ๑๖) ประกาศนียบัตรชั้นสูง (Grade ๑๗) ปริญาโทหรือเทียบเท่า (Grade ๑๘) ปริญาเอก (Grade ๒๐)

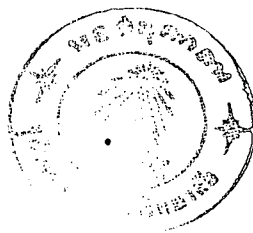
๓. การวิจัยนี้คำนึงถึงรายได้จากการทำงานประจำและรายได้พิเศษจากงานประจำหรืองานอื่น ๆ ของหัวหน้าครอบครัว

๔. การวิจัยนี้ศึกษาเฉพาะประชากรที่มีบุตรเท่านั้น และคำนึงถึงบุตรของครอบครัวหนึ่ง ๆ ที่มีอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งเป็นจำนวนบุตรเฉพาะที่เกิดจากคู่สมรสคู่หนึ่ง ๆ ไม่รวมถึงจำนวนบุตรที่เกิดจากการสมรสเดิมทั้งทางฝ่ายสามีและภรรยา และไม่รวมบุตรบุญธรรม

๕. การวิจัยนี้ใช้แบบสำรวจในการเก็บรวบรวมข้อมูล แต่เพียงอย่างเดียว โดยไม่ใช่เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างอื่น เช่น การสัมภาษณ์ แบบสำรวจนี้จะครอบคลุมเกี่ยวกับ ระดับการศึกษา รายได้ และจำนวนบุตรของประชากรในจังหวัดพระนคร โดยค้นคว้าจากหนังสือ วิทยานิพนธ์ และคำแนะนำของอาจารย์

๖. การวิจัยนี้ไม่คำนึงถึงความแตกต่างของ ระดับสติปัญญา สภาพร่างกาย และอารมณ์ สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม ระยะเวลาสมรส สภาพการสมรส อายุเมื่อแรกสมรส และอื่น ๆ

^{๑๖} ประชุมสุข อาชาวำรุง, คร., คำบรรยายในวิชา Educational Statistics and Trends, แผนกวิชาวิจัยการศึกษา, ปีการศึกษา ๒๕๑๒.

ข้อตกลงเบื้องต้น

ในการหาความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนบุตรกับระดับการศึกษาของบิดามารดาและรายได้ของครอบครัว มีข้อตกลงเบื้องต้นว่า

๑. จำนวนบุตรของครอบครัวที่บิดามีระดับการศึกษาต่าง ๆ กันมีจำนวนแตกต่างกัน
๒. จำนวนบุตรของครอบครัวที่มารดามีระดับการศึกษาต่าง ๆ กันมีจำนวนแตกต่างกัน
๓. จำนวนบุตรของครอบครัวที่มีรายได้ต่าง ๆ กันมีจำนวนแตกต่างกัน

ความไม่สมบูรณ์ของการวิจัย

๑. การสุ่มตัวอย่างอาจจะไม่เป็นตัวแทนที่ดีของประชากร เพราะไม่ได้สุ่มจากประชากรโดยตรง ต้องใช้นักเรียนเป็นสื่อ (Mean) ไปยังประชากร ดังนั้นประชากรที่ไม่มีบุตร เรียนอยู่ในโรงเรียนจึงไม่มีโอกาสจะมาเป็นตัวตัวอย่างในการวิจัยนี้และประชากรที่มีบุตรอยู่นอกโรงเรียนอาจจะได้รับแบบสอบถามช้าได้

๒. รายได้ของกลุ่มตัวอย่าง เป็นรายได้จากงานที่ทำประจำหรือรายได้จากงานประจำรวมกับรายได้พิเศษอื่น ๆ เช่น ถ้าทำงานล่วงเวลาในหน้าที่งานประจำนั้น จะรวมเงินค่าล่วงเวลาเป็นรายได้หรือถ้าทำงานอื่นที่ไม่เกี่ยวกับหน้าที่ประจำก็จะรวมรายได้พิเศษจากงานนั้นเป็นรายได้ แต่รายได้บางอย่างที่ไม่เป็นตัวเลข เช่น อาหารกลางวัน ที่อยู่อาศัย และสวัสดิการอื่น ๆ รายได้ประเภทนี้ ไม่สามารถคิดเป็นจำนวนเงินได้แน่นอน จึงไม่ได้นำมาคิดเป็นรายได้ ดังนั้นรายได้ที่นำมาวิเคราะห์ จึงอาจจะไม่ตรงกับรายได้ตามความเป็นจริงของบางคน

๓. เกี่ยวกับจำนวนบุตรในกรณีที่ว่าฝ่ายสามีมีภรรยาหลายคนก็จะไม่รวมบุตรที่เกิดจากภรรยาคนอื่น ๆ เข้ามาด้วย ไม่รวมจำนวนบุตรที่เกิดจากการสมรสเดิมเนื่องจากฝ่ายสามีหรือภรรยาตาย หรือมีการหย่าร้าง และไม่รวมบุตรบุญธรรม ดังนั้นจำนวนบุตร

ที่นำมาวิเคราะห์อาจจะไม่ตรงกับความเป็นจริงของบางคน

ความหมายของคำที่ใช้ในการวิจัย

ระดับการศึกษา หมายถึง คุณวุฒิทางการศึกษาของประชากร ซึ่งเป็นการศึกษาชั้นสูงสุดที่สอบไล่ได้จากการเรียนในโรงเรียนหรือวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยก่อนที่จะมาประกอบอาชีพ หรือภายหลังที่ได้ประกอบอาชีพแล้วได้มาศึกษาต่อ ซึ่งเป็นการศึกษาชั้นสูงสุดของประชากร แต่ถ้าไม่ได้เรียนหนังสือก็ถือว่าไม่มีคุณวุฒิทางการศึกษา การวิจัยนี้จำแนกระดับการศึกษาออกเป็น ๒๐ ชั้น (Grade) คือ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑	๑	คิดเทียบเท่าชั้น (Grade)	๑
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒	๒	คิดเทียบเท่าชั้น (Grade)	๒
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓	๓	คิดเทียบเท่าชั้น (Grade)	๓
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔	๔	คิดเทียบเท่าชั้น (Grade)	๔
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕	๕	คิดเทียบเท่าชั้น (Grade)	๕
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖	๖	คิดเทียบเท่าชั้น (Grade)	๖
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๗	๗	คิดเทียบเท่าชั้น (Grade)	๗
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑	๘	คิดเทียบเท่าชั้น (Grade)	๘
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒	๙	คิดเทียบเท่าชั้น (Grade)	๙
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓	๑๐	คิดเทียบเท่าชั้น (Grade)	๑๐
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔	๑๑	คิดเทียบเท่าชั้น (Grade)	๑๑
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕	๑๒	หรือเทียบเท่า เช่น ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นต้น	
ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา	๑๓	ประโยคครูประถมคิดเทียบเท่าชั้น (Grade)	๑๓

วิชาชีพชั้นสูง (เทคนิค) หรือเทียบเท่า (Junior College) เช่น ประกาศ-

นิยามตรีวิชาชั้นสูง ประกาศนิยามตรีวิชาการศึกษาชั้นสูง ประโยคक्रमมัธยม อนุปริญญา
คิดเทียบเท่าชั้น (Grade) ๑๔

ระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า คิดเทียบเท่าชั้น (Grade) ๑๖

ระดับประกาศนียบัตรชั้นสูงหรือเทียบเท่า คิดเทียบเท่าชั้น (Grade) ๑๗

ระดับปริญญาโทหรือเทียบเท่า เช่น ปริญญาตรีทางแพทยศาสตร์ คิดเทียบเท่า
ชั้น (Grade) ๑๘

ระดับปริญญาเอกหรือเทียบเท่า คิดเทียบเท่ากับชั้น (Grade) ๒๐

รายได้ หมายถึงค่าจ้าง เป็นรายเดือน หรือรายสัปดาห์ หรือรายชั่วโมงที่ได้
จากการทำงานประจำ กับรายได้พิเศษที่ได้รับจากงานประจำหรืองานอื่น แล้วคิดรวม
เป็นรายใดคนหนึ่งเดือน

ครอบครัว หมายถึงผู้ร่วมครัวเรือน คือ สามี ภรรยา และบุตร

รายได้ของครอบครัว หมายถึงรายได้ต่อเดือน ของสามีภรรยารวมกันหรือ
เป็นรายได้ของสามีเพียงคนเดียว หรือรายได้ของภรรยาเพียงคนเดียว ในกรณีที่ฝ่ายใด
ฝ่ายหนึ่ง ไม่ได้ประกอบอาชีพ

จำนวนบุตร หมายถึงจำนวนบุตรทั้งหมดของครอบครัวหนึ่ง ๆ ที่อยู่ในปัจจุบัน
ซึ่งเป็นจำนวนบุตรเฉพาะที่เกิดจากคู่สมรสคู่หนึ่ง ๆ ไม่รวมถึงบุตรที่เกิดจากการสมรสเดิม
ทั้งทางฝ่ายสามีหรือทางฝ่ายภรรยา และไม่รวมบุตรบุญธรรม